

**TÜRKİYE MİLLET MECLİSİ ARAŞTIRMA KOMİSYONU
RAPORLARININ EĞİTİM VE ÖĞRETİM POLİTİKASI
OLUŞUMUNA KATKISI**

**THE RESEARCH COMMISSION REPORTS OF GRAND
NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY AND ITS
CONTRIBUTION TO THE EDUCATION AND TRAINING
POLICIES**

Mustafa Hilmi ÇOLAKOĞLU

Milli Eğitim Bakanlığı

mustafacolakoglu@meb.gov.tr

ORCID: 0000-0001-5634-3860

Geliő Tarihi/Received:

01/01/2018

Kabul Tarihi/Accepted:

06/08/2018

e-Yayım/e-Printed:

31/12/2018

Özgün Araştırma Makalesi/Original Research Article

Kaynakça Bilgisi: Çolakoğlu, M. H. (2018). Türkiye Millet Meclisi araştırma komisyonu raporları ve eğitim ve öğretim politikalarına katkısı eğitim ve öğretim raporlarının eğitim politikası oluşumuna katkısı. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 66-93.

Citation Information: Çolakoğlu, M. H. (2018). The research commission reports of grand national assembly of Turkey and its contribution to the education and training policies. *Journal of Research in Informal Environments*, 3(2), 66-93.

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın doksan sekizinci maddesine istinaden milletvekillerinin kamu yararı açısından ihtiyaç duydukları konularda tek başına veya toplu olarak verdikleri yazılı önergeleriyle oluşturulan Meclis Araştırma Komisyonları ile İhtisas Komisyonlarının oluşma, önerge verme ve çalışma usul ve esasları TBMM İç Tüzüğü ile belirlenmektedir. TBMM Başkanlığına milletvekillerce birbirine yakın konularda farklı zamanlarda verilen araştırma önergeleri de tek başlık altında birleştirilerek araştırma komisyonları oluşturulmaktadır. Ülkemizin rekabet gücünün ve güvenliğinin artırılmasında en önemli unsur olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde eğitim, öğretim, müfredat, öğretmen, öğrenci ve eğitim kurumları hakkında oluşturulan meclis araştırma komisyonu çalışmaları ve raporları çok önemlidir. Önemli bir emek ve zaman harcanarak hazırlanan bu raporlar eğitim ve öğretim alanında tüm paydaşlardan bilgi almak, sorun ve beklentileri dinlemek suretiyle mevcut durumu belirlemede, kanuni düzenleme ve iyileştirme yapılması gereken sorunları ve beklentileri tespit etmekte, gelişmiş ülkelerin politika ve uygulamalarıyla karşılaştırmaktadır. Raporlar özel, kamu ve sivil toplum kuruluşlarınca alınması gereken tedbirleri belirterek hem yürütme hem de yasama sürecine yol göstermektedir. Doküman analizi ve yüzyüze yöntemiyle yaptığımız bu çalışmada eğitim ve öğretimle doğrudan ilgili gördüğümüz 11 meclis araştırma komisyonu kurulduğu belirlenerek bu komisyonların yayımladıkları raporlar incelenmiştir. Raporlarda sunulan somut öneriler dikkate alınarak bunların yürütme ve yasamaya ne kadar yansdığı araştırılmıştır. Araştırma komisyonlarının ve raporlarının daha etkin olması için öneriler getirilmiştir. Ayrıca, eğitim stratejisi ve geleceği açısından önemli gördüğümüz okul dışı öğrenme konusunda da araştırma komisyonu kurularak hazırlayacakları rapora istinaden İhtisas Komisyonu tarafından gereken kanuni düzenlemeler yapılması için bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TBMM, okul dışı öğrenme, kanuni düzenleme

ABSTRACT

According to the item ninety of Turkey Constitution, at the Turkish Grand National Assembly the parliaments may offer with a written proposal, the creation of Research Commissions to study on the subjects for the public benefit. The Special Commissions works continuously also on certain subjects. The formation, proposal-making and working procedures and principles of those commission are determined by the Parliament Bylaws. The research proposals of parliaments that are given to the presidency of the TGNA under different titles may be merged under one title to form research commissions. The studies and reports of the parliamentary research commissions on education, training, curriculum, teachers, students and educational institutions are very important in the training of qualified manpower which is the most important factor in increasing the competitiveness and security of our country. These reports, prepared with considerable effort and time, determine the current situation by getting information from all stakeholders in the field of education and training, listening to the problems and expectations, identifying the problems and expectations that need to be done for legal regulation and improvement, and comparing them with the policies and practices of developed countries. The reports provide guidance to both the executive and the legislative process by specifying the measures to be taken by private, public and non-governmental organizations. In this study, which we conducted by document analysis and face-to-face method. We determined that 11 parliamentary research committees, which are directly related to education and training, were established and the reports published by these commissions were examined. In the light of the concrete recommendations presented in this reports, the extent to which they are reflected in execution and legislation was investigated. Recommendations have been made to make the studies and the reports of research commissions more effective. In addition, we offer the creation of a research commission on out-of-school learning which is very important for education strategy and future. So that the TGNA Education Special Commission may work for a new law on out-of-school learning depending on the report of the research commission.

Keywords: Turkey Grand National Assembly; out-of-school learning; legal regulation

GİRİŐ

Türkiye Büyük Millet Meclisi denetleme yetkisini soru, meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve meclis soruşturması yollarıyla kullanır. Soru, Bakanlar Kurulu adına, Başbakan veya bakanlardan bir konu hakkında bilgi istemekten ibarettir. Meclis araştırması ise bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemedir. Meclis İç tüzüğünün 104 ve 105. maddelerinde meclis araştırma komisyonu oluşturulması için önerge verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile cevaplandırılma, görüşme ve araştırma yöntemleri ve yetkileri düzenlenmiş olup aşağıya aynen alınmıştır;

“Meclis araştırması, TBMM’nin Anayasanın 98. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince yapacağı incelemedir. Araştırma istemi önergesi beşyüz kelimedden fazla ise önerge sahipleri beşyüz kelimeyi geçmemek üzere özetini eklemek zorundadır. Meclis araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır. Meclis araştırma komisyonunun raporu hakkında Genel Kurulda, genel görüşme açılır.”

“Meclis araştırmasının yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir özel komisyona verilir. Bu komisyonun üye adedi, çalışma süresi ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışabileceği hususu Meclis Başkanının teklifi ile Genel Kurulca tespit edilir. Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir. Komisyon bu süre sonunda da çalışmasını tamamlayamadığı takdirde süre bitiminden itibaren onbeş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılır. Genel Kurul bu görüşme ile yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilir. Meclis araştırma komisyonu bakanlıklarla genel ve katma bütçeli dairelerden, mahallî idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden, TRT’den, kamu iktisadî teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir. Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir. Devlet sırları ile ticarî sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.”

TBMM’de 1961-1980 yılları arasında 69 tane Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu oluşturulmuş, 25 tane rapor yayımlanmıştır. 25 Ekim 1961 -12 Eylül 1980 arasında 56 tane Meclis Komisyonu oluşturulmuş, 20 tane rapor yayımlanmıştır¹. “Geçmiş Dönem TBMM Meclis Araştırması Komisyonları” başlığı altında 125 araştırma komisyonu bulunmaktadır². Söz konusu 125 araştırma komisyonundan 96’sının raporu TBMM’de görüşülmüş, diğer komisyonlar ise muhtelif nedenlerle hükümsüz kalmıştır. 1961-2018 yılları arasında toplamda 257 Meclis Araştırması Komisyonu oluşturulmuş, 143 Komisyonun raporu yayınlanmıştır. Buna göre oluşturulan komisyonların %55’inde rapor üretilmiş, %45’i (114 komisyon) ise hükümsüz kalmıştır. Raporunu yayınlayan Araştırma Komisyonlarından 11’i eğitim, öğretim, zorunlu eğitim dönemi yaş çağında çocuklar, öğretmen ve eğitim kurumları ile ilgilidir. Buna göre komisyon raporlarının sayısal olarak yaklaşık %8’i eğitim alanındadır. Bu komisyonların kurulması ile raporlarının yayınlanması arasında geçen süre ortalama bir yıl olmaktadır. Komisyonların adları komisyonun çalışma konusunu ve kapsamını yansıtmakta olup her bir komisyonda getirilen önerilerin ilgili görülenleri aynen veya bileştirilerek aşağıda belirtilmiştir. Ayrıca, TBMM İç Tüzüğü 20. maddesine göre 18 ayrı ihtisas komisyonu kurulmaktadır. Daimi nitelikteki İhtisas Komisyonları TBMM’ne gelen kanun tasarı ve tekliflerinin meclis genel kurulunda görüşülmesinden ve oylanmasından önce iktidar ve muhalefeti temsil eden milletvekilleri tarafından kapsamlı olarak tartışılıp olgunlaştırıldığı ortamlardır. TBMM Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Komisyonu gündeminde Aralık 2018 tarihi itibarıyla 414 kanun tasarı ve teklifi bulunmaktadır. Bu komisyon günümüze kadar 49 kanun tasarı ve teklifi hakkında rapor vermiştir. Ayrıca 89 kanun tasarı ve teklifi görüşülmüş ancak Komisyon henüz raporunu vermemiştir³. Kanun tasarısı ilgili bakanlıklar tarafından genel gerekçe ve madde gerekçesi içerecek şekilde hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun tüm üyelerinin imzalarıyla birlikte TBMM Başkanlığına sunulan kanun önerisidir. Kanun teklifi ise en az bir milletvekilinin imzasıyla ve gerekçelerini açıklayan bir metinle birlikte TBMM Başkanlığına sunulan kanun önerisidir. İhtisas Komisyonu raporları karar metinlerdir. Komisyon raporunda, tasarı veya teklif metni ile gerekçesine, komisyonun yaptığı düzenlemelere ilişkin gerekçeler ile hükümet temsilcisinin, milletvekillerinin ve diğer katılımcıların görüşmelerde dile getirdikleri lehte ve aleyhteki görüşlere, komisyon üyelerinin imzalarına, varsa muhalefet şerhlerine ve komisyon metnine yer verilir. İhtisas Komisyonları kendilerine havale edilmiş kanun tasarı ve tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul etme,

¹ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/arastirma_kom_millet_meclis_gd.sorgu_baslangic

² https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/arastirma_onergesi_gd.sorgu_baslangic

³ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyonlar_sd.komisyon_bilgi?p_kom_kod=16

reddetme veya bunlardan birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşme yetkisine sahiptir.

Eğitim ve öğretim alanında milletvekillerinin önergeleriyle TBMM İç Tüzüğünün 104 ve 105. maddelerine göre kurulan ve çalışan, geçici süreli Araştırma Komisyonları ile İç Tüzüğün 20. maddesine göre kurulan ve daimi nitelikte olan İhtisas Komisyonlarının işbirliği ve istişaresi eğitim politikaları ve sorunların çözümü için kanuni düzenlemeler yapılması açısından çok önemlidir. Zira araştırma komisyonlarının raporlarında kanuni düzenleme yapılmasını öneren tespitler de bulunmaktadır ki İhtisas Komisyonunun görev alanına girmektedir.

Öte yandan, YÖK veri tabanında 1995-2018 yılları arasında TBMM'nin muhtelif çalışmalarını konu edinen 85 adet yüksek lisans tezi, 6 adet doktora tezi yayınlanmıştır. Ancak meclis araştırma ve ihtisas komisyonlarının çalışmalarını konu edinen akademik bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

AMAÇ

Türkiye'nin sosyal ve ekonomik alanda gelişmesinde, stratejik ve ekonomik hedeflerine ulaşmasında, dünya siyasetinde söz sahibi ve bölgesinde istikrar unsuru olmasında, milli güvenliğinin sağlanmasında en önemli unsur nitelikli insan gücü yetiştirilmesidir. Eğitim ve öğretim sisteminin sağlıklı işlemei ülkenin geleceği açısından stratejik öneme sahiptir. Çalışmamızda bu alanda milletvekillerinin önergeleriyle oluşturulan meclis araştırma komisyonlarının ve TBMM İç Tüzüğüne göre oluşturulan ve çalışan ihtisas komisyonlarının faaliyetleri, yayımladıkları raporlar ve bu raporlarda getirilen önerilerin kanuni düzenlemeler yapılarak hayata geçirilme durumu incelenmiştir. Bazı araştırma ve ihtisas komisyonu üyeleriyle yüzyüze görüşülerek komisyon çalışmalarının yasama ve yürütmede daha etkin olabilmesi için alınması gerekli görülen öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma Komisyonu ve İhtisas Komisyonu üyelerinin okul dışı öğrenme yöntem ve imkânları konusunda bilgi ve farkındalık düzeyi komisyon raporlarında araştırılmıştır. TBMM üyelerine okul dışı öğrenme konusunda mevcut durumu tespit edip, idari ve kanuni düzenleme açısından yapılması gerekenleri belirlemek üzere meclis araştırma komisyonu kurularak konunun tartişılması ve daha sonra Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu kanun tasarısı sunmalarını önermek suretiyle Türkiye'de bu alanda mevzuat alt yapısının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Belirlenen amaç doğrultusunda bu araştırma meclis araştırma komisyonunun bazı üyeleri ile mülakat ve doküman analizi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızda önce TBMM web sitesinde raporları yayınlanan tüm komisyonlardan konumuzla ilgili olanlar belirlenmiştir. Tarih sırasına dizilen bu komisyon raporları tek tek incelenmiş, raporlarda getirilen öneriler değerlendirilmiştir. Doğrudan ilgili görülen bazı önerilerin tam metni çalışmamıza alınırken diğerleri önerinin içeriğini yansıtacak biçimde özetlenmiştir. Daha sonra bu önerilerin Milli Eğitim Bakanlığı stratejik planlarına yansımaları ve gereken durumlarda yönerge, yönetmelik ve kanuni düzenlemesi yapılması durumu incelenmiştir. Değerlendirme ve öneriler kısmında ise komisyonların çalışmalarının ve yayınladıkları raporların daha etkin olabilmesi amacıyla bazı öneriler geliştirilmiştir.

VERİ ANALİZİ

Doküman analizinde kodlama çocuk (öğrenci), öğretmen, bilgiye erişim, velinin etkisi, fiziki yapı ve alt yapıdan oluşan okul ortamı, okul dışı öğrenme, zorbalık ve bağımlılık, eğitim malzemesi alanlarında yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmamızda taranan araştırma komisyonu raporlarında getirilen öneriler kodlanarak komisyon adı altında gruplanarak, aşağıda verilmektedir.

Öğretmenlerin İçinde Buldukları Sıkıntılarını çarelerini ve Bu Meslek Mensuplarını Toplumda Layık Oldukları Statüye Kavuşturmak İçin Alınacak Tedbirlerin Belirlenmesi

Komisyon öğretmenlerin toplumun geleceğindeki önemi ile yaşadıkları ekonomik ve sosyal sorunların uyumlu olmadığını görerek, iyileştirme yapılmasını sağlamak amacıyla konuyu araştırmak üzere 4 Aralık 1991 tarihinde kurulmuş, üç ay çalışmış, raporunu 25 Aralık 1993 tarihinde yayımlamıştır⁴. Bu komisyon raporunda eğitim ve öğretimin en önemli unsuru olan “öğretmen” konusu beş başlık altında incelenmiştir;

- Öğretmenlerin sosyal statüsünün iyileştirilmesi,
- Öğretmenlerin özlük haklarıyla ilgili sorunlarının giderilmesi,
- Öğretmenlerin istihdamlarıyla ilgili sorunlarının giderilmesi,
- Öğretmenlerin eğitim ortamlarının iyileştirilmesi,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleriyle ilgili sorunların giderilmesi

Eğitimle ilgili en eski tarihli olan bu raporda getirilen önerilerin kurumsal düzenlemeye ilişkin olanlarda çok sayıda düzenleme yapılmasına rağmen, nüfus ve okul artışı ile eğitim fakültelerin mezun ettiği öğrenci sayısının artışına bağlı olarak temel nitelikleri aynı olan yeni sorunlar geliştiği görülmektedir. Raporun üzerinden 25 yıldan fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen eğitim sisteminin bu temel sorunu önemini korumaktadır.

Yükseköğretimin Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi

Komisyon 21 Mart 1996 tarihinde kurulmuş, üç ay çalışmış 7 Mayıs 1997 tarihinde raporu yayımlanmıştır⁵. Bu raporda üniversite öğretim üyelerine 19 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Raporda konu “altyapı ve tesis, mali yapı, yönetim sistemi ve yönetim anlayışı, akademik kalite, ar-ge, öğrenci sorunları, açık öğretim” başlıkları altında incelenmiştir. Bu raporun öğrenci sorunları bölümü çalışmamızın konusuna en yakın olan bölümdür. Bu bölümde üniversitelerin öğrenci kontenjanları, öğrencilerin yetersiz beslenme, giyim ve konaklama sorunu ve yönetime demokratik katılımları araştırılmıştır. Raporun yayınlandığı tarihte bugüne kadar çok sayıda yeni üniversite açılmasına, öğretim üyesi sayısının önemli oranda artmasına rağmen yükseköğretimde temel sorunların devam ettiği görülmektedir.

⁴ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1038

⁵ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1014

Bundan sonraki dört raporda ise aile ve toplumda çocuğu (öğrenciyi) olumsuz etkileyen ekonomik, terör, töre, şiddet ve benzeri temel sorunlar incelenmiş ve öneriler getirilmiştir. Bu raporlardaki tespitlerin 2011 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görev alanlarıyla örtüşmesi araştırma komisyonlarının önemini ve yararını ortaya koymaktadır.

Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi

Boşanma, sağlık sorunları, maddi güçlükleri, gelir düzeyleri arasındaki farkın artması vb. temel nedenler aile yapısını bozmakta ve çocuklar sokağa düşmektedir. Bir sorunlar yumağının tesiriyle sokağa düzen çocuğu cinsel istismar, kanun dışı işlerde kullanma, uyuşturucu bağımlılığı vb. altından kalkamayacağı daha büyük sorunlar beklemektedir. Komisyon 115 milletvekilinin önergesiyle 20 Nisan 2004 tarihinde kurulmuş, 4 ay çalışmış, 23 Mart 2005 tarihinde raporunu yayımlanmıştır⁶. Raporda çocukları sokağa düşüren temel nedenler yoksulluk, eğitimsizlik, aile geçimsizliği, sağlık ve diğer başlıkları altında incelenmiş, çocukları sokağa iten nedenleri değiştirici ve geliştirici, sokaktaki çocukları önleyici ve koruyucu, zarar gören çocukları tedavi edici başlıkları altında öneriler getirilmiştir. Raporda çocuklara hizmet veren ve devlet bakanlığına bağlı muhtelif genel müdürlüklerin icracı bir bakanlık çatısı altında toplanması önerilmiştir.

Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi

Töre ve namus cinayetleri maalesef ülkemizde halen yüksek düzeydedir. Komisyon 176 milletvekilinin önergesiyle 18 Mayıs 2006 tarihinde kurulmuş, dört ay çalışmış, raporu 11 Ocak 2007 tarihinde yayımlanmıştır⁷. Raporda eğitim, sağlık, erken haber alınması başlıkları altındaki tedbir önerileri ilgili kurum ve kuruluşlar da belirtilerek verilmiştir. Komisyon raporundaki önerilerin önemli bir kısmının 2010 yılında kurulan çocukların mağdur olduğu sorunlarla ilgili diğer bir komisyonda da araştırıldığı görülmektedir.

⁶ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=390

⁷ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=416

Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi

Töre ve namus cinayetleri maalesef ülkemizde halen yüksek düzeydedir. Komisyon 176 milletvekilinin önergesiyle 18 Mayıs 2006 tarihinde kurulmuş, dört ay çalışmış, raporu 11 Ocak 2007 tarihinde yayımlanmıştır . Raporda eğitim, sağlık, erken haber alınması başlıkları altındaki tedbir önerileri ilgili kurum ve kuruluşlar da belirtilerek verilmiştir. Komisyon raporundaki önerilerin önemli bir kısmının 2010 yılında kurulan çocukların mağdur olduğu sorunlarla ilgili diğer bir komisyonda da araştırıldığı görölmektedir.

Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi ile Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi

Akran şiddeti çocuklarımızın okula devamsızlıklarının önemli bir nedeni olarak görölmektedir. Bu konuda aşınması gereken tedbirleri belirlemek üzere komisyon 97 milletvekilinin önergesiyle 22 Aralık 2006 tarihinde oluşturulmuş, 4 ay çalışmış, 28 Mayıs 2007 tarihinde raporunu yayınlamıştır⁸. Raporda çocuk ve gençleri şiddete iten nedenler ve sorunlar bireysel, kişiler arası, sosyal ve toplumsal olarak sınıflandırılıp önemli öneriler getirilmiştir. Politika oluşturulmasında ve alınan tedbirlerin etkinliğinin araştırılmasında veri toplamadaki güçlüklerle değinilmiştir. Çocuk ve gençlere yönelik ülke genelinde ortak program oluşturulması, kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanması, yasal mevzuatın iyileştirilmesi istenmiştir. Çocuk ve gençlerde şiddetin ortaya çıkmadan önce alınması gereken tedbirler ve şiddet göröldükten sonra yapılması gerekenlere ilişkin öneriler gebelik, çocukluk ve gençlik dönemlerine göre belirtilmiştir. Şiddet görme riski altındaki çocukların tespiti, devletin koruması altındaki çocuklarla ilgili sorunlar ve çözüm önerileri ile anne-baba eğitiminin ve bilinçlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu sorun da ülkemizde halen devam etmektedir.

⁸ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=491

Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi⁹

Sokağa itilen çocukları bekleyen tehlikelerden en büyüğü çocukların kayıp olmasıdır. Alınan güvenlik tedbirlerine rağmen kayıp çocukların sayısının artması üzerine Meclis Araştırma Komisyonu 10 Mart 2010 tarihinde kurulmuş 3 ay çalışmış, 4 Nisan 2011 tarihinde raporu yayımlanmıştır.

Türkiye'nin de imzaladığı BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye¹⁰ göre her çocuk devlet tarafından korunmak, gelişimi sağlanmak ve bakım altına alınmak hakkına sahiptir. Yurt içinde ve dışında olan her çocuğun sağlık ve gelişiminin en üst düzeyde olması için devlet gereken koşulları oluşturma ve uygulamak zorundadır. Ülkemizde bulunan ancak Türk vatandaşı olmayan çocukların da bu haklara sahip olması gerekir. Çocuk haklarına dair uygulamaların bütün kurum ve kuruluşlar tarafından benimsenmesi ve hizmet verilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler çocuk hakları uygulamalarında etkin olmalıdır. Çocukların sağlıklı büyüme ve gelişmesinde aileler kadar her fert sorumludur. Raporda getirilen bazı öneriler şunlardır;

- *Kayıp çocuklar hakkında tüm kuruluşların veri sağladığı ve yararlandığı ulusal bildirim sistemi oluşturulmalıdır.*
- *Aileler çocuk sahibi olmadan önce eğitilmelidir.*
- *Aile hekimleri çocuğun beyin gelişiminin % 90'ını tamamladığı ilk üç yıl içinde anne ve babaya çocuk bakımı, yeterli ve sağlıklı beslenme, etkili ve iyi iletişim kurma, düşünce kapasitesi geliştirme konularında destek vermelidir.*
- *Çocuklar medyanın olumsuz etkilerinden korunmalıdır.*
- *Okul öncesi eğitim sırasında mağdur olan çocukların durumu erken tanınmalıdır.*
- *Sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenin fonksiyonu ve etkinliği artırılmalıdır.*
- *Çocuğun mağdur edilme riski yüksek olan arkadaş ortamında izlenmelidir*
- *Olası risklerin saptanması, erken tanı ve eğitim sağlanması için öncelikle sağlık personeli ve öğretmenleri eğitilmeli, risk faktörleri azaltılmalıdır.*
- *Yaygın eğitim ve okul dışında eğitim birbirini desteklemelidir.*

⁹ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=810

¹⁰ https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html

- Risk altında olan çocuğun okula devamsızlık yapma olasılığı yüksek olup, okula hiç kayıt yaptırılmayabilmektedir. Bu nedenle devamsızlık takip edilerek önlenmelidir.
- Ders başarısı düşük, öz güveni yetersiz öğrenciler desteklenmelidir.
- Aile hekimlerinin çocukları izleme yaş dönemi 0-18 yaş aralığına genişletilmelidir.
- Çocukların zor durumlarda karar verebilme, stresle başa çıkma, iletişim kurabilme, doğru karar alma ve reddetme kapasiteleri geliştirilmelidir.
- Çocukla ilgili sağlık bilgileri kişisel verilerin korunması kurallarına uygun olarak kurumlar arasında paylaşılmalıdır.
- Yerel yönetimler Aile Bakanlığı birimleriyle işbirliği yapmalıdır.
- Ülke genelinde çocuk ve gençlere yönelik müdahalelerin bütüncül bir bakış açısına sahip olmalıdır. Başbakanlığa bağlı olarak Ulusal Çocuk ve Gençlik Politikaları Üst Kurulu oluşturulmalıdır.
- Medyadan çocuk mağduriyetinin ortadan kaldırılmasında yararlanılmalı, medya çocuk haklarının en üst düzeyde korunması doğrultusunda çocuk dostu bir yayın politikası uygulamalıdır.

Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler ile İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması

Komisyon 142 milletvekilinin teklifiyle 21 Şubat 2012 tarihinde oluşturulmuş, 3 ay çalışmış, raporu 31 Ocak 2013 tarihinde yayımlanmış, 14 başlık altında 154 öneri getirilmiştir. Bu rapor diğer komisyonların konularını da belirli bir oranda kapsadığı ve yakın tarihli olduğundan getirilen öneriler aşağıya kapsamlı olarak alınmıştır.

Bilgiye Erişim

- Özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği, haberleşme hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı esas alınarak, bilgiye erişim hakkı

sağlanmalı, katılımcılığın artmasına ve serbest kamuoyu oluşumuna imkân sağlayacak, ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyecek şekilde, bilgiye ve internete erişim Anayasa'da temel bir hak olarak düzenlenmelidir.

- Bilişim teknoloji ve imkânları ülke yönetiminde etkin bir şekilde kullanılmalı, yazılım sektörü yatırımları, yeni teknolojiler, araştırma geliştirme faaliyetleri ve istihdam desteklenmeli, vergisel avantaj ve kolaylıklar sağlanmalı, yerli ve yabancı tüm yatırım engelleri kaldırılmalıdır.

- İnternet Geliştirme Kurulu, Bilişim Bakanlığı veya Bilişim Ajansı kurulmalı veya mevcut bakanlıklardan uygun olanı yeniden yapılandırılmalıdır.

- Bilişim sektörünün tamamına hitap edecek, elektronik haberleşme, yayıncılık, medya, posta ve bilgi teknolojilerine ilişkin kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek ve bu tasarı/teklifleri Anayasaya, ulusal plan, program, politika ve strateji belgelerine uygunluk bakımından değerlendirmek üzere TBMM daimi ihtisas komisyonu kurulmalıdır.

- Bilişim teknolojileri, elektronik haberleşme ve siber suçlar alanında ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır.

- Bilişim ve elektronik haberleşme hukukunun bağımsız bir bilim dalı olarak kabul edilmeli, lisans ve lisansüstü programların açılması

- Bilişim sektörü, elektronik haberleşme ve internetle ilgili kanuni düzenlemelerin her birisinin ayrı kanunlarla değil, özel kanununda ekleme ve değişiklikler yapılmak suretiyle hayata geçirilmesi, özgürlükleri kısıtlayıcı, daraltıcı ve geniş yorumla açık "gibi bilgiler" türünden terimler yerine kapsam ve sınırları belirli düzenlemeler yapılmalıdır.

- e-Dönüşüm süreci hızlanmalı, siber suçlarla mücadele süreklilik kazanmalıdır

- Ülkemiz veri merkezi işletmeciliği için bir cazibe merkezi haline getirilmelidir.

- Yerli içeriğin üretiminin özendirilmelidir.

- Bilişim sektörünün gelişimi desteklenmeli, alternatif haberleşme alt yapıları kurulmalı, internete erişim hızlı ve ucuz olmalıdır.

- *Tüketimi hızla artan mobil elektronik haberleşme cihazları başta olmak üzere, bilişim teknolojisi ürünlerinin ve gömülü sistemlerin Türkiye 'de üretilmelidir*
- *Bilişim sektörüne özgü yerli yazılımlarla internetteki yerli ve Türkçe içeriğın nicelik ve niteliğinin artırılmalıdır.*
- *Toplumun bilişim okuryazarlık düzeyi artırılmalıdır.*
- *Okul, halk eğitim merkezi, mesleki eğitim merkezi, öğretmenevi, kışla ve benzeri yerlerdeki kamu internet erişim merkezleri, bilgi evleri ve teknoloji köyleri kurulmalıdır.*
- *Yazılım geliştirme, bilişim hizmet yönetimi ve bilgi güvenliği gibi alanlarda mümkün olduğunca ulusal standartların hazırlanması değerlendirilmeli ya da uluslararası kabul görmüş standartların (COBIT, SPICE, ITIL ve ISO 27001 gibi) kamu bilişim projelerinde ve bilişim yönetiminde uygulanması sağlanmalı; bahse konu standartlara ilişkin sertifikasyon ve denetim mekanizmaları tesis edilmeli*
- *Bilişim sistemlerine yönelik iç ve dış denetim standartları belirlenerek eğitim programları buna göre güncellenmelidir.*

İşgücü Piyasası

- *Bilişim sektöründe üretimi, nitelikli iş gücünü ve istihdamı arttırmaya yönelik olarak yükseköğrenim kurumları, işletmeleri, kamu kurumları, yükseköğrenim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör tarafından uluslararası standartlara uygun eğitim ve sertifika programları düzenlenmelidir.*
- *Engellilerin bilişim sektöründe eğitimi ve istihdamı desteklenmelidir.*
- *Bilişim alanında mesleki yeterlik sertifikası zorunlu olmalıdır.*
- *Kamu ortak süreçlerinde, uzman, yazılım, donanım, bilgi ve tecrübe paylaşım havuzu oluşturulmalıdır.*

Dijital Oyun Sektörü

- *Yerli ve Türkçe içerikli oyun üretimi desteklenmelidir.*

- *Oyun programlama ve oyun tasarım eğitimleri verilmelidir.*
- *Uluslararası çevrimiçi ve çevrimdışı oyun üretim ve sunumu düzenlenmelidir.*
- *Sanal veya gerçek paraya dayalı çevrimiçi kumar ve bahis önlenmelidir.*
- *Dijital oyun programlama ve oyun tasarımı müfredatı oluşturulmalı, yarışmalar düzenlenmelidir.*
- *“Oyun Tabanlı Eğitim” tekniği ile öğrencilere stratejik düşünme, takım çalışması, analitik zekâ, özgüven, liderlik ve problem çözme gibi yetenekler kazandırılmalıdır.*
- *İnternet kafelerin yurt genelinde mesleki örgütlenmesi sağlanarak, bilgisayar ve internet kültürünü destekleyici sosyal ve eğitsel merkezlere dönüştürülmesi desteklenmelidir.*

İnternet Kullanımının Toplumsal Boyutu

- *Siber zorbalık, akran istismarı, çocuk pornografisi, cinsel istismar, madde kullanımı, zararlı içerik, bilgi kirliliği, sosyal zarar görme ve benzeri suç ve problemlerle mücadele edilmeli, bunların önlenmesi ve bunlarla karşılaşmaları halinde izlemeleri gereken hukuki yollar hakkında eğitim verilmelidir.*
- *İnternet üzerinden işlenen ve çocukların mağdur olduğu suçlarda verilecek cezalar ağırlaştırılmalıdır.*
- *İnternet sitelerinde zararlı içerik yayından çıkarılmalı, güvenli internet tercihleri çeşitlendirilmeli, akıllı işaretlemeye ilişkin usul ve esaslar düzenlenmelidir..*
- *İnternetin güvenli, bilinçli, etkin ve doğru kullanımında sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının özendirilmesi ve desteklenmeli, Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ve Diyanet İşleri Başkanlığı ortak eğitimler düzenlemelidir.*
- *İnternetin güvenli, bilinçli, etkin ve doğru kullanımı için basın yayın organlarından ve yeni medyadan (internet, sosyal medya, mobil teknolojiler, IP TV, dijital yayınlar gibi) yararlanılmalıdır.*
- *İnternette edinilen bilginin doğruluğunun sorgulanması ve farklı kaynaklardan araştırma ve kaynak karşılaştırması yapılması hususlarında kamuoyu bilinçlendirilmelidir.*

Çocuklar için eğitici, eğlendirici ve bilgilendirici çevrimiçi pozitif içerikler, networkler ve arama motoru oluşturulmalı, çocuk haber programları yapılmalı, programlarda çocuk ve ergen gelişimi dikkate alınmalı, en sade ve anlaşılır biçimde görsel öğelerle çocuklara sunulmalıdır.

Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanımı

- *Bilgisayarda ve ansiklopedide var olan verileri tekrar eden bireyler yerine, gerektiğinde bunları değerlendirebilen, akıllarını kullanarak kendilerine yeni bir yol açabilen, hayal gücü ve özgüveni yüksek, sorunu hızla fark edip, çözüm ve yeni çıkış yolları bulabilen, esnek düşünebilen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmeli, eğitim sistemi bu hedefe hizmet etmelidir*
- *TV yayınları yenilikçi ve eleştirel düşünmeyi desteklemelidir.*
- *Öğrencilerin bilişim alanında fikri mülkiyet haklarının korunmasında bilinçlendirilmelidir.*
- *MEB e-okul sistemi çok aktif ve yaygın kullanılmalıdır.*
- *Öğrencilerin eğitim faaliyetlerini ders dışı zamanlarda da aktif şekilde yürütebilmesi amacıyla bilgisayar destekli eğitim programları, eğlendirici ve öğretici internet portalı vb. imkânlar artırılmalıdır.*
- *Öğrencilerin aile ve arkadaşlarıyla vakit geçirebileceği, eğlenebileceği ve eğitimlerine de katkıda bulunacak eğitici, eğlendirici öğretim materyalleri geliştirilmeli, bilişim temelli pozitif içerik oluşturan eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşları desteklenmelidir.*
- *Okullarda ve yükseköğrenim kurumlarında, bilişim ve internetle ilgili sosyal topluluk ve dernekler kurulması, öğrencilerin bunlara üyeliği ve faaliyetlerine katılımı teşvik edilmelidir.*
- *Uzaktan eğitim, telekonferans vb. imkânlar kullanılmalı, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında uzaktan eğitim imkânının artırılması, açık lise ve açık öğretim kapsamındaki derslerin bilgisayar destekli eğitim ile güçlendirilmelidir.*
- *Bilimsel makaleler, bilimsel kitaplar, Ar-Ge ve yenilikçilik için kayda değer dokümanlar, fikri mülkiyet hakları (patent, telif hakkı, tasarım vb.) bir bilgi havuzunda toplanmalı ve bahse konu bilgi havuzuna araştırmacılar ve girişimciler için erişim kolaylaştırılmalıdır.*

- İnternet bağımlılığından etkin korunma sağlanmasını teminen, başta çocuk ve ergenler olmak üzere kullanıcılar, internet bağımlılığı ve sorunlu internet kullanımı konusunda etkili ve sürekli bir şekilde bilinçlendirilmeli, kurallar konulmalıdır.
- Sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere yönelim sağlanmalıdır.
- Uzun süreli bilgisayar kullanımının ortaya çıkardığı ergonomik sorunlarla ilgili farkındalığın artırılmalıdır.
- Büyüme ve gelişmesi süren çocuklarda, gebelikte mobil elektronik haberleşme cihazlarının kullanım yaşının geciktirilmelidir.
- Anaokulları, kreşler, okullar, çocuk oyun alanları, hastaneler ve huzurevleri yakınındakiler başta olmak üzere, tüm temel istasyonlarının denetim ve ölçümlerinin de düzenli ve sıkça yapılmalıdır.
- Sağlık Bakanlığınca tele tıp, e-sağlık uygulama ve olanakları geliştirilmelidir.
- Bilişim teknolojileri ürünleri ve internet kullanımının zekâ üzerindeki etkileri ile ilgili üniversiteler ve nöropsikologların araştırmaları artırılmalıdır.

Bilişim Suçlarıyla Mücadele

- Bilişim suçlarıyla doğrudan mücadele uluslararası standartlara göre yapılandırılmalı, hızlı mücadele ve müdahale için işbirliği artırılmalıdır.
- Ulusal siber güvenlik altyapısı güçlendirilmeli, “siber istihbarat” altyapısı oluşturulmalıdır.
- Siber Güvenlik Kurulunca ulusal siber güvenlik stratejisi ve eylem planı oluşturulmalı

Bilgi Toplumu, e-Devlet ve Kamuda Bilişim Yatırımları

- Hazırlanacak yeni bilgi toplumu stratejisi, bilişimin ülke kalkınmasına katkısını azami noktaya çıkarma ve siber güvenliği sağlama işlevi taşınmalıdır.
- Kişisel verilerin korunmalı, veri depolanmasında ve iletişimde standartlar belirlenmeli ve etkili uygulanmalıdır.

- Yerli bilişim sektörünün desteği ile merkezi bir danışmanlık yapısı oluşturulmalıdır.
- On sekiz yaşından küçük öğrencilerin eğitim hizmetlerinde e-devlet hizmetlerinden yararlanmalı
- e-Devlet, e-ticaret, e-imza, e-kimlik kartı uygulamaları yaygınlaşmalıdır.
- Kurumsal internet sitelerinin hizmet kalitesi ve etkinliği artırılmalıdır.
- Haber siteleri yayınları Basın Kanunu kapsamına alınmalı, derecelendirilmeli, eğitici içerik ve yayınları artırılmalıdır.

Çalışmamızda incelediğimiz komisyon raporları arasında en fazla bu raporda okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik tedbirler önerildiği görülmektedir.

Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar İle Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi

Komisyonu 279 milletvekilinin teklifiyle 14 Nisan 2016 kurulmuş, 4 ay çalışmış, raporu 12 Ekim 2016 tarihinde yayımlanmıştır¹¹. Raporunda dokuz başlık altında getirilen önerilerden eğitim ve uyuşturucu kullanımına ilişkin olanlar aşağıya alınmıştır¹².

- MEB Halk Eğitim Merkezleri aile eğitim kursları içerik olarak geliştirilip yaygınlaştırılmalıdır.
- Öğrencilerin aktif olarak katılacağı etkinliklerde öğretim programlarında yer alan ve aile değerlerini oluşturan adil olma, çalışkanlık, sabır, sevgi, dayanışma, özen gösterme, dürüstlük, hoşgörü, saygı gibi değerler ve yaşantıları yoluyla tecrübe edinmelerini sağlayacak iyi örnekler anlatılmalıdır.
- MEB ailenin güçlendirilmesine matuf proje ve programlar yapmalıdır.
- Günümüzün sosyal ve ekonomik gereklerine uygun bir anlayışla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yaygınlaştırılmalı

¹¹ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_SD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1339

¹² https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1305

- *Özel eğitime erken başlanmalı, engelli çocuğa sahip ailelere eğitim, danışmanlık, bilgilendirme ve yönlendirme hizmetlerini artırılmalı,*
- *Özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları okul içindeki fiziksel düzenlemelerde dikkate alınmalıdır.*
- *Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitimler başta olmak üzere toplumu bilinçlendirecek ve farkındalık yaratacak aktivitelere önem verilmeli, kız çocuklarının okula devam oranları artırılmalıdır.*
- *Toplumda paylaşma, adalet, hakkaniyet ve merhamet gibi ortak değerler güçlendirilmeli, Aile ve Dini Rehberlik Büroları danışmanlık, eğitim ve kültür çalışmalarıyla farkındalığı artırmalıdır.*
- *Şiddetle mücadeleye önem verilmelidir.*
- *Engelli bireylerimizin hayatını kolaylaştırmaya, talepleri doğrultusunda manevi destek sağlanmalı,*
- *Engelli bireyin geçici olarak bakımı uygulamaları yaygınlaştırılmalı,*
- *Engelli bireye sahip ailelerin birlikte katılabilecekleri kültürel ve sportif etkinliklerin yaygınlaştırılmalı, toplumsal yaşama erişim imkânları arttırılmalı,*
- *Engelli çocuk ve ailesinin erken tanı, tedavi, eğitim, iyileştirme ve bakım hizmetlerinden yararlanmalı,*
- *Engelli bireylerin evlilik sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm üreten, engelli bireylerin ihtiyacına göre evlilik öncesi ve sonrasında danışmanlık desteği verilmeli,*
- *Ekonomik ve bakım yardımların yanı sıra bu süreçle başa çıkabilmelerine yönelik sosyal ve psikolojik destek verilmeli,*
- *Engelli bireylerin ve ailelerinin sosyal uyumunu kolaylaştırıcı donanım desteği sağlanmalı,*
- *Özel gereksinimli bireylerin eğitim ve iyileştirmesini sağlamak amacıyla açılmış olan resmî ve özel eğitim kurumları işbirliği içinde hizmet vermeli,*
- *Anne ve babalara çocuklarının özellikleri, eğitim programı, yasal hakları, eğitim sistemi gibi konularda bilgi verilmesi yoluyla sürece dâhil edilmeli,*
- *Yaşam boyu öğrenme kapsamında bireylere spor aktivitelerine katılma, egzersiz yapma, yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı çocukluk döneminden itibaren kazandırılmalıdır.*
- *Yaşlıların mesleki birikim ve deneyimlerini yeni nesillere kolaylıkla aktarabileceği mentörlük vb. mekanizmalar oluşturulmalıdır.*

- Bağımlılıkla mücadele edilmesi için koruyucu-önleyici tedbirlerin daha etkin uygulanmalı, sanat ve spor derslerine daha fazla zaman ayrılmalıdır.

- Çocuklar ve gençlerin madde bağımlılığı ve teknoloji/internet bağımlılığına karşı bilinçlendirilmesi amacıyla bakanlıklar ortak çalışma yapmalı, akran eğitimine önem verilmelidir.

- Erken müdahale sisteminin oluşturulmalı, Yeşilay Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı yaygınlaştırılmalıdır.

- Madde kullanımı ile mücadelede görsel-işitsel medyanın rolü artırılmalıdır.

- Mesleğinde şöhret kişiler kamu yararına uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında görev almalıdır.

Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması¹³

Komisyon 135 milletvekilinin önergesi ile kurulup, 5 Nisan 2012 tarihinde çalışmalara başlamış, 4 ay çalışmış, 26 Mart 2013 tarihinde rapor yayınlanmıştır.

- Üstün yeteneklilik alanında master plan hazırlanmalı ve özerk bir yapı tarafından uygulanmalıdır.

- Üstün yeteneklilik eğitim politika ve stratejilerinin üretilmelidir.

- Tanılama araçlarının geliştirilmesi ve standartların oluşturulmalıdır.

- Aile eğitim programları, modelleri ve eğitim materyalleri geliştirilmelidir.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ulusal ve uluslararası hükümlerine istinaden, üstün yetenekli çocukların hakları korunmalıdır.

- Toplumsal farkındalık yaratan, tarafların bilgilendirildiği, güncel dünya uygulamalarının ve yeniliklerin takip edildiği, bilimsel yayınların yer aldığı, ulusal internet sitesi kurulmalıdır.

- Yeteneklere yönelik eğitim programlarını belirlemek için; tanılama, zeka testlerinin yanında yetenek testleri, isteklendirme, yaratıcılık, problem çözme, iletişim, karar verme gibi becerileri değerlendiren ölçme araçları içermelidir.

¹³ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1307

- Farklı yetenek alanlarının gerektirdiği erkenlik ilkesinin göz ardı edilmemesi, çocuğun potansiyelini en üst düzeyde kullanabilmesinin sağlanması için yüksek potansiyel erken dönemde belirlenmeli ve desteklenmelidir.
- Tanılamada “aday gösterme”, “test etme”, “tanılama-etiketleme” ve “seçim yerleştirme” ile ilgili adil ve tarafsız karar vermeyi sağlayacak standartlar belirlenmelidir.
- Farklı yetenek alanlarına ilişkin ulusal normlara göre geliştirilen farklı ölçme araçları - gözlem formları, zekâ testleri, yetenek testleri, yaratıcılık, isteklendirme, liderlik vb.- kullanılmalıdır.
- Öğrenci yeteneği, süreklilik ilkesine göre süreçteki performansı gözetilerek okul içi/okul dışı edinim, portfolyo vb.- değerlendirilmelidir.
- Çocuğun potansiyeli ile ilgi ve yetenek alanlarının erken yaşta belirlenebilmesi için eğitime erken yaşta başlamalıdır.
- Üstün yeteneklilik eğitimi için farklı eğitim modelleri geliştirilmeli, eğitim programları bireye özgü zenginleştirilmeli, farklılaştırılmalı ve hızlandırılmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuğun sosyal-duygusal gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak akranlarıyla birlikte eğitim görmeli, ailesi de bilinçlendirilmelidir.
- Üstün yetenekli çocuğun sosyal-duygusal gelişimi, bilişsel gelişimiyle eş zamanlı olmayacağından sınıf atlatma, özel sınıf vb. uygulamalarda bu gelişim özelliği ve düzeyi göz önünde bulundurularak, her eğitim kademesinde sağlanmalıdır.
- Ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin üstten ders alma yoluyla liseyi erken bitirebilmelidir.
- Ortaöğretimde öğrencinin yeterliliğini üniversitenin kabul etmesi halinde, üniversiteden ders alması lisans programına sayılabilmelidir.
- “ikinci diploma programı” hazırlanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Öğrencilerin bütün kademelerde yetenek alanlarına göre, olimpiyat ve yarışmalara katılmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların okul dışında, bağımsız çalışma ve araştırması desteklenmeli, yaz-kış kampları uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Bilim müzeleri yaygınlaştırılarak, çocuklar ücretsiz yararlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin bilim, sanat ve spor alanlarında merkezler açmalıdır.
- Fen, sosyal ve spor alanlarında özel istidat ve kabiliyetleri olan çocukların yetiştirilmesi için üniversite bünyesinde ilk ve ortaöğretim seviyesinde okullar açılmasına fırsat tanıyacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- BİLSEM Bilim ve Sanat Merkezleri güçlendirilmelidir.

- *Üstün yeteneklilik eğitimi alanında yetkin akademisyen yetiştirilmelidir.*
- *Öğretmen el kitapları ve diğer öğretim materyalleri hazırlanmalıdır.*
- *Sağlık Bakanlığında doğumla başlayan gelişimsel takip dosyası, okul çağı ile birlikte sistem üzerinden MEB'e aktarılmalıdır.*
- *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ASDEP Projesi yüksek potansiyelli olduğu düşünölen tüm çocukların ailelerine ulaşmalıdır.*
- *TÜBA ve TÜBİTAK üstün yetenekli ve bilim insanı adayı gençlerin özgür bilimsel ortamda araştırma yapmalarını için donanımlı araştırma enstitöleri kurmalı, özel sektörün üstün yetenekli çocukların patent ve faydalı model çalışmaları desteklenmelidir.*
- *Üstün yetenekli beyin göçü engellenmeli, meslek danışmanlığı sağlanmalıdır.*

Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi

Komisyon 83 milletvekilinin teklifiyle 24 Mart 2016 tarihinde kurulmuş, 4 ay çalışmış, raporu 23 Ocak 2017 tarihinde yayımlanmıřtır¹⁴. Raporunda yer alan çocuklara yönelik istismara ilişkin önerilerin daha önce yayımlanan raporlarda da yer aldığı görölmektedir.

- *TBMM Çocuk Hakları daimi ihtisas komisyonu kurulmalıdır.*
- *Çocuk Koruma Koordinasyon Merkezi kurularak tüm ilgili kurum ve kuruluşların denetim ve koordinasyonu tek elden sağlanmalıdır.*
- *Çocuk gelişimi ve istismarı konusunda anne ve babalara, annenin gebelik döneminden başlamak üzere mecburi eğitim verilmelidir.*
- *Okullarda velilere çocuk gelişimi, ebeveyn-çocuk etkileşimi, acil durumlar ve istismar konulu eğitimler verilmelidir.*
- *Başta Polis ve Jandarma'nın çocuk büroları olmak üzere çocukla temas eden tüm devlet personeli özel eğitim almalıdır.*
- *Çocukların kolayca erişebilecekleri ücretsiz ALO Çocuk Yardım Çağrı Merkezi kurulmalıdır.*

¹⁴ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_SD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1341

- *Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Eylem Planı ivedilikle yayınlanmalıdır.*
- *Çocuklar bedenlerini nasıl koruyacakları konusunda bilinçlendirilmelidir. Çocuklara küçük yaştan itibaren aile içinde ve eğitim aşamasında müfredat içerisinde zorunlu olarak yer alacak ders ve konularla bedensel, zihinsel ve cinsel gelişimlerine uygun eğitim verilmelidir.*
- *Çocuk İşçiliği İzleme Birimleri oluşturulmalı, bu husustaki denetimler etkin şekilde sağlanmalıdır.*
- *Erken yaşta evlilikleri önleyici eğitim tedbirleri alınmalıdır.*
- *Çocuk ile ilgili kurumların özdenetim sistemleri olmalıdır. Başarılı olduğu düşünülen programlar yaygınlaştırılmalı,*
- *Sağlık Bakanlığı cinsel istismara uğrayan çocukların iyileştirilmesi için özel merkezler oluşturmalıdır.*
- *Çocuk İzlem Merkezlerinin olmadığı illerin hastanelerinde Çocuk Koruma Birimleri oluşturulmalıdır.*
- *Korunma altına alınan ve hafif zihinsel engelli tanısı olan çocukların bakımlarına özel önem verilmeli, “Umut Evleri Projesi” yaygınlaştırılmalıdır.*
- *Madde bağımlısı çocuklara yönelik tedavi merkezlerinin sayısı ve niteliği artırılmalı, **özel iyileştirme programları uygulanmalıdır.***
- *Cinsel suç faili çocuklar için özel iyileştirme programları uygulanmalıdır.*
- *Terör mağduru çocukların iyileştirilmesinin yapılacağı bir merkez kurularak, topluma sağlıklı bireyler olarak kazandırılmaları sağlanmalıdır.*
- *Çocukların terör örgütlerinin tuzağına düşmemesi için elde edilen veriler doğrultusunda gerekirse çocuk için koruma tedbirleri uygulanmalıdır.*
- *Çocuk ceza infaz kurumlarından tahliye edilen ve suça sürüklenen çocukların takiplerini yapabilmek için ulusal veri tabanına kayıtları sağlanmalıdır.*

- Çocuk haklarını ihlâl eden, istismara kapı aralayan her türlü yayına karşı etkili yaptırımların uygulanması sağlanmalı, bu konuda sivil denetim modelleri teşvik edilmelidir.

- Çocuk programları ve çizgi filmlerin belli bir oranda yerli kültürü yansıtmaları zorunlu hale getirilmelidir. Bu konuda 6112 sayılı kanunda yer verilen teşvik uygulamaya geçirilmelidir.

- Dijital oyunların güvenliği oyun derecelendirme sistemiyle denetlenmelidir.

Adana'nın Aladağ İlçesinde Kız Öğrenci Yurdunda Meydana Gelen Elim Yangın Vakasının Arařtırılması¹⁵.

TBMM'deki bütün partilerin temsilcilerinin önerleriyle 6 Aralık 2016 tarihinde oluşturulan Komisyon raporunu Temmuz 2017'de yayınlamıştır. Raporla okul ve yurtlarda öğrenci güvenliğinin ve iyi oluş halinin sağlanması için 36 tespit ve bunların çözümüne yönelik öneriler getirilmiştir.

TARTIşMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmamızda Meclis Araştırma Komisyonlarının milletvekilleri tarafından verilen önerilerle oluşturulma gerekçesi, hukuki dayanağı, raporlarda getirilen öneriler, rapor sonrasında alınan kısa/orta/uzun vadeli idari tedbirler, oluşturulan strateji ve eylem planları, yapılan idari ve hukuki düzenlemeler, rapor öncesine göre yıllar itibariyle politika, program, finansman, kalite artırma, uygulama ve izleme/denetleme iş ve işlemlerinde sağlanan iyileşme düzeyi makro ölçekte incelenmiştir. Bu kapsamda aşağıda, önce eğitim ve öğretimde yakın geçmişte yapılan kanuni düzenlemeler verilmiş, daha sonra komisyon çalışmalarının ve sonuçlarının daha etkin olması gerektiği değerlendirilerek, bu amaçla bazı öneriler yapılmıştır.

¹⁵ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_SD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=1345

- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında 652 numaralı Kanun Hükümünde Kararname 14 Eylül 2011 tarih ve 28054 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Milli eğitim sistemiyle bedenî, zihnî, ahlaki, manevî, sosyal ve kültürel nitelikleri güçlü, insan haklarına saygılı, küresel düzeyde rekabet gücünün gerektirdiği yeterliklerle donanmış, öğretmen ve öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. KHK’da yükseköğretim, özel yetenek eğitimi, yurtdışında eğitim, araştırma raporlarında sıkça vurgulanan kız öğrenciler, engellilerin eğitimi, okul öncesi eğitim, yenilikçilik, eğitime erişim konularında düzenlemeler getirilmiştir. Zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılmıştır.
- MEB Stratejik Planı, MEB Eğitim ve Öğretimde Kalite Çerçevesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejisi ve Eylem Planı, Hayatboyu Öğrenme Stratejisi ve Eylem Planı, Öğretmen Yetiştirme Stratejisi, Özel Öğretim Stratejisi yayınlanmıştır. Ancak 652 sayılı KHK ile münhasıran okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin olarak yeni bir düzenleme getirilmemiştir.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 8.6.2011 tarihinde 27958 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren kanunla kurularak görevleri tanımlanmıştır. Böylece, Meclis Araştırma Komisyonlarında öneri getirilen konulardan çocuk ve öğrencilerin, kültür değerleri ve aile yapısının, öğretmenin, sosyal yapının korunması ve güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Çocukların, engellilerin, kadınların, şehit ve gazi yakınlarının ihmal, ayrımcılık, şiddet, yokluk, yoksulluk ve istismardan korunarak sağlıklı gelişmelerinin sağlanması, gönüllü kuruluşlarla sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinde işbirliği yapılması, merkezî veri tabanı oluşturulması sağlanmıştır.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Yüksek Öğretim Kalite Kurulu oluşturulmuş, Türkiye Yeterlikler Çerçevesi yayınlanmış ve Avrupa Yeterlikler Çerçevesi ile referanslanmıştır. Ancak, okul dışında ve önceki öğrenmelerin tanınması, kredilendirilmesi ve örgün eğitimdeki yükümlülükler sayılması konusunda yeterince ilerleme sağlanamamıştır.

Araştırmamızda hem araştırma komisyonunda hem de ihtisas komisyonunda üye olarak görev alan bazı milletvekilleriyle de görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde belirlenen önemli hususlar ise şunlardır;

- Meclis Araştırma Komisyonları ile İhtisas Komisyonu arasındaki iletişim ve işbirliği artırılmalıdır.
- Meclis Araştırma Komisyonlarının raporlarındaki tespitleri kanunlaşması ve ilgili kuruluşlar tarafından uygulamaya geçirilmesi süreci ilgili bakanlıklar nezdinde TBMM tarafından makul bir süre izlenmelidir.
- Araştırma Komisyonları genellikle üzüntücü verici bir olay yaşandıktan sonra kurulmaktadır. Hâlbuki proaktif davranılması, koruyucu ve önleyici tedbirlerin olumsuzluklar yaşanmadan alınması gerekmektedir. Bu nedenle, hangi konularda araştırma komisyonları oluşturulmasına ihtiyaç olduğu da TBMM Başkanlığınca araştırılmalıdır.
- Okul dışı öğrenme ve ortamları konusu yeterince bilinmemektedir. Yapılan muhtelif düzenlemeler okul dışı öğrenmenin iyileştirilmesine önemli katkıda bulunmuştur. Ancak konu bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

TBMM Araştırma Komisyonu Raporlarının hem milletvekillerinde hem de tüm paydaşlarda farkındalığın artırılmasında önemli ve olumlu katkıları olduğu gözlenmekle birlikte bu katkıının artırılması ve kurumsallaşmasına duyulan ihtiyaç aşağıdaki önerilerde belirtilmiştir;

- Yapılan kanuni düzenlemeler, değişiklikler, yönetmelik ve yönergelerle getirilen tedbir ve uygulamalar çok önemli iyileştirmeler sağlamasına rağmen Araştırma Komisyonlarının oluşturulma gerekçesini oluşturan sorunlar önemini ve güncelliğini korumaktadır. Buna göre kanuni düzenlemeler yapılması önemli ve gerekli olmakla birlikte nihai hedefe ulaşabilmek için uygulamanın yapılması ve izlenmesi gerekmektedir.
- Meclis Araştırma Komisyonlarının standart çalışma süresi üç ay olup, bir ay ek süre alınabilmektedir. Ancak bazı komisyonlar oluşturulduktan sonra ilk toplantı yapılınca kadar uzun süre geçtiği, ayrıca komisyonun çalışmalarını tamamlamasından raporun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi ve yayınlanmasına kadar 12 ayı bulan süreler geçtiği görüldüğünden bu sürelerin iç tüzükte düzenlenmesi önerilir. Oluşturulan komisyonların çalışmalarının gecikmesi toplumda huzursuzluğa neden olmaktadır.

- Meclis Araştırma Komisyonu çalışmalarında tüm tarafların dinlendiği görülmektedir. Buna göre yayınlanan raporlarda getirilen öneriler üniversite, kamu kuruluşları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerce dikkatle incelenmeli, tartışılmalı ve her kişi ve kurum görev ve sorumluluk alanlarına düşen konularda eylem plan ve programlarını oluşturarak gereğini yapmalıdır.
- Raporların sayfa sayısı 1990'lı yıllarda 50 sayfa civarındayken, 2000'li yıllarda artarak 1.000 sayfaya ulaşmıştır. Getirilen önerilerde de değişiklikler olmuştur. Şöyle ki, önceleri raporlarda az sayıda ancak içerik olarak radikal değişimler doğuracak öneriler getirilip mutlaka uygulanması beklenirken günümüzde öneri sayısı çok yükselmiştir. Raporlarda mükerrer maddelerden kaçınılmalıdır. Raporlardaki pek çok önerinin aynı başlık altında birleştirilip getirilen önerileri inceleyip uygun olanları gerçekleştirecek olan sorumlu kuruluşlar belirtilerek raporun anlaşılmasının ve izlenmesinin daha kolay duruma getirilmesi yararlı görülmektedir. Bu konuda bazı kuruluşlara görev verilmesi düşünülebilir.
- Rapor formatında “Öneriler” bölümünde “Yapılması Gereken İdari Düzenlemeler” ve “Yapılması Gereken Kanuni Düzenlemeler” alt başlıkları açılmalıdır.
- Raporlarda getirilen önerilerin hayata geçirildiği ancak bunun uzun bir zaman sonra gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin 2005 yılında yapılan öneri 2011 yılında gerçekleştirilerek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur.
- TBMM Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Komisyonuna Gönderilen Kanun Tasarısı, Teklifi ve Kanun Hükmünde Kararnemelerinin Değerlendirilmesi başlıklı Hakan Biçer tarafından 2005 yılında yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında 1983-2003 yılları arasında komisyona toplam 1.051 kanun tasarı ve teklifi sunulduğu, bunlardan 237 adedinin kanunlaştığı belirtilmektedir. TBMM'ne sunulan kanun tasarı ve tekliflerinin “Gerekçe” bölümünde meclis araştırma komisyonu raporlarına da atıfta bulunulmalıdır. Akademik araştırmalarda ve tezlerde TBMM'nin çalışmalarının daha fazla çalışılması önerilir.
- Eğitim ve Öğretim konusuyla yakından veya uzaktan ilişkili Araştırma Komisyonu Raporları TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Komisyonunca dikkatle değerlendirilmelidir.
- Raporlarda önerilen düzenlemelerin gerçekleştirilmesinin maliyeti ve beklenen ekonomik-sosyal getirisi de ele alınmalıdır.

- Raporlarda daha önce yayınlanmış komisyon raporlarında yer alan önerilerin aynen veya değişik biçimde ifade edildiği görüldüğünden bu hususu önlemek için, bundan sonraki raporlarda uygun yöntem geliştirilmelidir.
- Araştırma Komisyonlarında getirilen öneriler 652 sayılı KHK'de, yönetmelik ve yönerge yenilemelerinde, hizmet iyileştirme çalışmalarında, MEB Stratejik Planında, Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejik Planında, Hayatboyu Öğrenme Stratejik Planında, Öğretmen Yetiştirme Stratejisinde karşılığını bulmuştur. Önerilerde birden fazla kurumu ilgilendiren konularda MEB ile diğer Bakanlıklar ve kurumlar arasında yapılacak işbirliği çerçevesini oluşturan protokoller düzenlenerek çalışmalar başlatılmıştır. Ancak bu çalışmaların yaygınlaştırılması ve derinleştirilmesi, daha geniş bir kitleye ulaşması, etki analizi çalışmaları yapılması gereği de görülmektedir.
- Meclis araştırma komisyonlarında çalışılan sorunların çözümlenmesinde okulda öğrenmenin yanı sıra okul dışı öğrenmenin de çok önemli olduğu raporlardan anlaşılmaktadır. Zira bu sorunlar toplumun birçok kesimini ilgilendirmektedir.
- TBMM komisyonlarında okul dışı öğrenme konusunun çalışılmadığı görülmüştür. Okul dışı öğrenme Milli Eğitim Bakanlığının yanı sıra pek çok bakanlığı ilgilendiren çok disiplinli bir konudur. Bu nedenle meclis araştırma komisyonunda okul dışında öğrenme konusunun çalışılması suretiyle farkındalığın artırılması, daha sonra da bu konuda kanuni düzenleme yapılması yararlı görülmektedir. Bu düzenlemeyle okul dışındaki öğrenmelerin desteklenmesi, okul dışındaki kazanımların belgelendirilerek okul müfredatındaki kazanımlarla eşleştirilmesi ve kabulü, okul dışı eğitim ortamlarının oluşturulmasının maddi olarak desteklenmesi ve benzeri konuları içeren kanuni düzenleme yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (2018). <http://www.meb.gov.tr> adresinden edinilmiştir

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında 633 numaralı Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete (2011), Sayı: 27958 Mükerrer http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic (2018) adresinden edinilmiştir.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, <https://www.unicef.org/turkey/crc/cr23b.html> (2018) adresinden edinilmiştir.

MEB Hayatboyu Öğrenme Stratejik Planı, www.meb.gov.tr (2018) adresinden edinilmiştir.

MEB Hayatboyu Öğrenme Stratejik Planı, www.meb.gov.tr (2018) adresinden edinilmiştir.

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejik Planı, www.meb.gov.tr (2018) adresinden edinilmiştir

MEB Öğretmen Yetiştirme Stratejisi, www.meb.gov.tr (2018) adresinden edinilmiştir

MEB Stratejik Planı, www.meb.gov.tr (2018) adresinden edinilmiştir

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında 652 numaralı Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete (2011), Sayı: 28054

TBMM Meclis Araştırma Komisyonu Raporları (2018)

Bıçer, H. (2005). *TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Komisyonuna Gönderilen Kanun Tasarısı, Teklifi ve Kanun Hükmünde Kararnamelerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi)

Gümüş, Y. (2007). *TBMM Tutanaklarında Millî Eğitim Bakanlarının Din Eğitimi ve Öğretimi Hakkındaki Görüşleri (1980/2003)*, (Yüksek Lisans Tezi)